

Detta är en utskrift från från Göteborgs-Posten.

Publicerad 18 september 2009

Uppdaterad 21 september 2009

Mängder med kemikalier i avloppsslammet

Att tala om certifierat avloppsslam är ett sätt att slå blå dunster i ögonen på en tillitsfull allmänhet. Rester från strängt taget all mänsklig aktivitet i vårt kemikaliserade industrisamhälle hamnar i slammet. Det bästa är att bränna det, skriver Lena Jarlov i en slutreplik till inlägget från Gryaab AB och Svenskt Vatten den 16 september.

Slammet har inte förändrats ett dugg genom att Gryaab har certifierats. Certifieringen innebär framtida åtaganden om förbättring av inkommande avloppsvatten, vilket är en lovvärd ambition. Men slammet är fortfarande än så länge detsamma. Att tala om certifierat slam är ett sätt att slå blå dunster i ögonen på en tillitsfull allmänhet.

Slamföreträdarna skriver att det saknas belägg för att slam på jordbruksmark påverkar hälsan eller miljön negativt om man följer europeisk lagstiftning. Man kan undra varför Schweiz förbjöd slamspridning 2006!

Och varför ändrade EU:s organ för livsmedelssäkerhet i mars i år gränserna för tolerabelt intag av kadmium med två tredjedelar, från 7 till 2.5 mikrogram /kg kroppsvikt? Jo, för att forskningsresultat ger anledning till starka misstankar om samband mellan kadmium och i första hand nedsatt njurfunktion och benskörhet, särskilt hos fertila kvinnor, men också nyfunna samband mellan kadmium och livmodercancer samt prostatacancer. Vi får hoppas att slamlobbyn inte lyckas hindra att detta ställningstagande återspeglas i europeisk lagstiftning så att slamspridningen därmed upphör.

Men tyvärr har då redan mycket skada hunnit ske. DDT ansågs inte heller farligt när det frikostigt började användas som bekämpningsmedel. PCB hann komma ut i miljön i stora mängder innan myndigheterna slog till bromsen. Det finns kvar i samhällskroppen och fortsätter att läcka ut. På samma sätt är det med många många ämnen, en del som vi överhuvudtaget ännu inte känner till.

Kadmiumhalten ökar

Det allvarliga läget med kadmium belyses i en rapport publicerad i början av sommaren vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU: Strategi för att minska kadmiumbelastningen i kedjan mark-livsmedel-människa (Rapport MAT21 nr 1/2009). Rapportförfattaren Jan Eriksson menar att en mer omfattande användning av avloppsslam som fosforkälla istället för mineralfosfor innebär att kadmiumhalten i våra jordar kommer att öka.

Slammet uppkommer vid reningen av avloppsvatten från bostäder, avfallsupplag, bensinmackar, industrier, och andra verksamheter och dagvatten från gator, vägar

och hårdgjorda ytor. Rester från strängt taget all mänsklig aktivitet i vårt kemikaliserade industrisamhälle hamnar i det. I en rapport till Cancer- och Allergifonden i februari 2009 redovisar Göran Petersson, professor i kemisk miljövetenskap vid Chalmers, en lång rad risker vid gödsling med slam från reningsverken. Detta slam är inte bara en fångstfälla för kemikaliesamhällets ämnen utan även för nya ämnen som bildas när de olika ämnena reagerar med varandra.

Massor av p-piller på åkrarna

Vi kan sannerligen vara glada för våra effektiva reningsverk. Genom dem hindras till exempel det mesta av det östrogen som kommer ut i avloppen genom den omfattande p-pilleranvändningen att gå vidare ut i våra vatten. Men det innebär samtidigt att dessa ämnen finns i slammet. Ett kilo torrt slam beräknas innehålla östrogena ämnen motsvarande mer än ett p-piller. Ett ton slam innehåller då mer än 1000 p-piller. Då man ofta lägger ut slam i form av så kallade 5-årsgivor på cirka fem ton torrt slam per hektar, tillför man cirka 5000 p-piller per hektar. Forskningen om dessa ämnens påverkan på människor, djur och miljö är ännu i sin linda, men starka misstankar finns om att de orsakar fertilitets- och graviditetsproblem, missbildningar av könsorganen och olika sorters cancer. I internationell litteratur redovisas höga halter i exempelvis förorenat smör och mjölk. I en rapport säger man att resultatet är dramatiskt högre än man tidigare känt till.

Bättre att bränna slammet

Att slammet kallas hygieniserat innebär i Gryaabs fall bara att det är långtidslagrat och inte pastöriserat och därmed kan innehålla både multiresistenta bakterier och virus.

Att slam i stor omfattning används som anläggningsjord är föga betryggande, ännu värre att det också används för planteringar i parker och på stadsgårdar. Lakvattnet från detta rinner ut i avloppsnätet, de ämnen som inte läggs fast i marken kommer alltså tillbaka i nästa slamomgång. Och vem vet vad sådana ytor kan komma utnyttjas för i framtiden? Historien visar att obebyggda ytor i städerna alltid tagits i anspråk för grönsaksodling i kristider. Är det så säkert att sådant aldrig mer kommer att inträffa här?

Gryaab säger att man tar sitt ansvar för att bidra till att uppfylla det nationella miljömålet att återföra fosfor till åkermarken. Ett annat miljömål är Giftfri miljö. I stället för att motverka det målet skulle Gryaab kunna välja att bränna slammet och lagra askan ett par år i avvaktan på den fullskaleanläggning för utvinning av fosfor ur askan som nu är mycket nära sitt förverkligande.

För Ren Åker Ren Mat

Lena Jarlöv